

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ГРОМАДСЬКЕ ЗДОРОВ'Я В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ ТА СПОСОБИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Томілінські читання

Матеріали VI науково-практичної конференції
з міжнародною участю, присвяченої 100-річному ювілею
кафедри громадського здоров'я та управління охороною здоров'я
Харківського національного медичного університету

м. Харків, 02 листопада 2023 року

Харків – 2023

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
Харківський національний медичний університет

Громадське здоров'я в Україні: проблеми та способи їх вирішення

Томілінські читання

*Матеріали VI науково-практичної конференції
з міжнародною участю, присвяченої 100-річному ювілею
кафедри громадського здоров'я та управління охороною здоров'я
Харківського національного медичного університету*

м. Харків, 02 листопада 2023 року

Харків
ХНМУ
2023

УДК 614.2(477)

Г 87

Затверджено
Вченою радою ХНМУ.
Протокол № 11 від 23.11.2023 р.

Редакційна колегія: М'ясоєдов В.В., Огнев В.А.,
Нестеренко В.Г., Сокол К.М.,
Мельниченко О.А., Подпрядова А.А.

Г87 **Громадське здоров'я в Україні: проблеми та способи їх вирішення «Томілінські читання»:** матеріали VI науково-практичної конференції з міжнародною участю, присвяченої 100-річному ювілею кафедри громадського здоров'я та управління охороною здоров'я Харківського національного медичного університету, Харків, 02 листопада 2023 р. / ред. кол.: В.В. М'ясоєдов, В.А. Огнев, В.Г. Нестеренко та ін. Харків, 2023. 228 с. <https://doi.org/10.5281/zenodo.10292543>

УДК 614.2(477)

© Харківський національний
медичний університет, 2023
© В.В. М'ясоєдов, В.А. Огнев,
В.Г. Нестеренко та ін., 2023

Секція 5.
ДЕТЕРМІНАНТИ ЗДОРОВ'Я, ПРОФІЛАКТИЧНІ СТРАТЕГІЇ

Семидоцька Ж.Д., Чернякова І.О., Красовська К.О. Психосоціальні та духовні аспекти старіння людства у сучасному світі	139
Бабієнко В.В., Мокієнко А.В., Валькевич Д.В. Кліматичні загрози водопостачанню Півдня України.....	142
Григоров М.М., Огнєв В.А., Нестеренко В.Г. Особливості харчування осіб молодого віку.....	145
Сокол К.М., Подрігало Л.В., Подрігало О.О. Обґрунтування уніфікованого підходу до прогнозування донозологічних станів здоров'я у школярів	147
Крупеня В.І., Просоленко Н.В., Каук О.І. Когнітивні розлади у осіб молодого та середнього віку та методи їх корекції....	149
Усенко С.Г., Малюкін І.Г., Усенко С.А. Особливості впливу факторів навколишнього середовища в умовах воєнного часу серед мешканців Харківської області.....	151
Дика Б.М., Громнадзкий О.В. Розлади психіки депресивного характеру серед молоді під час воєнного стану в Україні	153
Ткачук Н.В., Зелена Л.Б., Короїд М.Ю. Токсичність комплексу залишкових водонерозчинних та водорозчинних сполук одягу «Секонд-хенд» при його пранні синтетичними миючими засобами для дитячої білизни	154
Шаравара Л.П. Дослідження вмісту зважених частинок ультрадисперсного діапазону у атмосферному повітрі м. Запоріжжя	157
Міщенко М.М., Міщенко О.М. Тривожність у хворих після перенесеного мозкового інсульту як соціальна проблема.....	159
Севальєв А.І., Волкова Ю.В. Дрібні фракції пилу (PM ₁₀ та PM _{2,5}) як екологічна детермінанта здоров'я	161
Миросниченко М.С., Бібіченко В.О., Кузнецова М.О. Профілактична стратегія попередження розвитку внутрішньогоспітальної інфекції в терапевтичних відділеннях лікарень м. Харкова	162

ДРІБНІ ФРАКЦІЇ ПИЛУ (PM10 ТА PM2,5) ЯК ЕКОЛОГІЧНА ДЕТЕРМІНАНТА ЗДОРОВ'Я

Севальнєв А.І., Волкова Ю.В.

*Запорізький державний медико-фармацевтичний університет,
м. Запоріжжя*

У преамбулі Статуту Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ, 1948) зазначено, що здоров'я – це не лише відсутність хвороб або фізичних дефектів, а стан повного фізичного, психічного та соціального благополуччя.

З цього визначення стає зрозуміло, що стан здоров'я формується під впливом багатьох чинників: соціальних, економічних, екологічних, медичних, культурних тощо. Останніми роками, науковці та експерти звертають увагу на формування тенденції до збільшення частки екологічних детермінант у формуванні здоров'я населення. Що безперечно обумовлює необхідність детального вивчення їхніх складових, з метою розробки засобів запобігання розвитку несприятливих наслідків для здоров'я на майбутнє.

Досліджуючи сукупність факторів, які формують і протягом усього життя впливають на стан здоров'я людини, експерти ВООЗ встановили, що забруднення повітря є однією з найважливіших детермінант здоров'я [1, 2]. А забруднення повітря дрібними фракціями пилу (PM10 та PM2,5) впливає на здоров'я більшості населення Європи, що призводить до широкого кола гострих і хронічних захворювань, а також до скорочення тривалості життя.

Небезпека цих речовин обумовлена їх складом, здатністю адсорбувати на своїй поверхні різні мікроорганізми і алергени, та розмірами, які дозволяють їм довгий час залишатися в атмосфері, розповсюджуватися на великі відстані та проникати до нижніх відділів дихальних шляхів, потрапляти в альвеоли, де перешкоджати газообміну. А PM2,5 ще й здатні долати аерогематичний бар'єр у легенях та потрапляти у кровоносну систему [1–4]. Вплив на ССС відбувається за рахунок прямого та опосередкованого впливу (через залучення до процесу печінки та жирових клітин, вегетативної нервової системи) на судини, кров та метаболізм [4].

Тому хронічний вплив зважених часток посилює ризик розвитку серцево-судинних та респіраторних захворювань, раку легень тощо.

Враховуючи такі високі ризики для здоров'я, ми почали проводити дослідження з визначення рівні забруднення атмосферного повітря PM10 та PM2,5 з 2012 року. Встановлено, що дані сполуки є постійними компонентами повітря м. Запоріжжя, проте найвищі концентрації PM10 та PM2,5 фіксувалися у Вознесенівському, Заводському та Шевченківському районах, де кратність перевищення складала від 4,5 до 10 разів [5].

Відповідно, у мешканців цих районів найбільший ризик виникнення неканцерогенних ефектів як при гострому, так і при хронічному впливі (HQ=2,6 та HQ=3,8–5; HQ=2,6 та HQ=4,4; HQ=2,6 та HQ=4,0 відповідно). І в першу чергу, це спричиняє негативний вплив на здоров'я дитячого населення, особливо виникнення патології органів дихання. Так питома вага захворювань даної нозологічної групи за період дослідження складала від 54,2 % (діти 7–14 років) до 66,4 % (діти 0–6 років) з показників розповсюдженості та від 66,8 % (діти 7–14 років) до 71,3 % (діти 0–6 років) з показників первинної захворюваності. В той же час нами були встановлені

сильні прямі зв'язки та зв'язки помірної сили між концентраціями означених аерополітантів та показниками як, первинної, та і загальної захворюваності на хронічний бронхіт ($r=0,7-0,8$); бронхіальну астму ($r=0,45-0,7$); хронічний риніт, назофарингіт, фарингіт ($r=0,4-0,6$); хронічні хвороби мигдалин та аденоїдів ($r=0,5-0,7$); хронічний ларингіт, ларинготрахеїт ($r=0,3-0,4$); алергічний риніт ($r=0,3-0,4$) [6].

Таким чином, дрібні фракції пилу (PM10 та PM2,5) безумовно можна вважати екологічною детермінантною здоров'я, особливо в регіонах, де постійно фіксуються їх високі рівні в атмосферному повітрі. Тому зрозуміло, що проведення досліджень щодо оцінки впливу даних часток на здоров'я мешканців є одним з пріоритетних завдань і необхідною умовою розробки дієвої системи профілактичних заходів щодо запобігання негативних наслідків.

Література:

1. Ambient (outdoor) air pollution. World Health Organization, 2021. URL : [https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/ambient-\(outdoor\)-air-quality-and-health](https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/ambient-(outdoor)-air-quality-and-health) (дата звернення 08. 01.2023).

2. Health risk assessment air pollution General principles. World Health Organization, 2016. URL: <https://www.who.int/publications/i/item/9789289051316> (дата звернення 08.10.2023).

3. Давиденко Г.М. Гігієнічна оцінка небезпеки здоров'ю населення від забруднення атмосферного повітря зваженими частками пилу : автореф. дис. ... канд. біол. наук: 14.02.01. Київ, 21 с

4. R. D. Brook, S. Rajagopalan, C. A. Pope III et al. Particulate Matter Air Pollution and Cardiovascular Disease An Update to the Scientific Statement From the American Heart Association. *Circulation June 1, 2010. P. 2331–2378. DOI: 10.1161/CIR.0b013e3181dbeecl*

5. Севальнев А. І., Волкова Ю. В. Дослідження забруднення повітряного басейну дрібнодисперсними зваженими твердими частинками у м. Запоріжжя. *Доквілля та здоров'я*. 2019. № 1 (90). С. 56–60.

6. Волкова Ю. В., Аналіз захворюваності дитячого населення, що мешкає в промисловому мегаполісі. *Вісник проблем біології і медицини*. 2019. Вип. 1. Том 1 (148). С. 81–85.

ПРОФІЛАКТИЧНА СТРАТЕГІЯ ПОПЕРЕДЖЕННЯ РОЗВИТКУ ВНУТРІШНЬОГОСПІТАЛЬНОЇ ІНФЕКЦІЇ В ТЕРАПЕВТИЧНИХ ВІДДІЛЕННЯХ ЛІКАРЕНЬ М. ХАРКОВА

*Миришніченко М.С., Бібіченко В.О., Кузнецова М.О.
Харківський національний медичний університет, м. Харків*

За останні роки невпинно зростає поширеність діагностування випадків внутрішньогоспітальної інфекції у пацієнтів терапевтичних відділень [1]. За даними висвітленими в літературі відомо, що тенденції до зниження частоти нозокоміальних інфекцій – не має [2]. Варто зазначити, що це є вкрай актуальною проблемою багатьох європейських країн, так встановлено що госпітальні інфекції діагностуються у 5–10 % пацієнтів, які проходили стаціонарне лікування, а також щорічно виявляється приблизно до 5 мільйонів випадків інфекцій, які пов'язані з наданням медичної допомоги [3]. Військовий конфлікт на території нашої країни, негативним